

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Шишкіна В. І.
стосовно Рішення Конституційного Суду України
у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
окремих положень законів України «Про судоустрій і статус суддів»,
«Про Вищу раду юстиції»
(справа про повноваження державних органів у сфері судоустрою)

Конституційний Суд України у Рішенні від 21 червня 2011 року № 7-рп/2011 (далі — Рішення) визнав такими, що відповідають Конституції України (є конституційними), положення, зокрема:

— частини першої статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI (далі — Закон № 2453) щодо права Президента України ліквідувати суди загальної юрисдикції;

— пунктів 6¹, 6² частини першої статті 27, статті 29² Закону України «Про Вищу раду юстиції» від 15 січня 1998 року № 22/98-ВР відповідно до змін, що внесені на підставі підпункту 3.11 пункту 3 розділу XII «Прикінцеві положення» Закону № 2453, щодо надання повноважень Вищій раді юстиції переглядати та скасовувати рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України стосовно встановлення результатів кваліфікаційного іспиту кандидата на посаду судді, про відмову в рекомендуванні кандидата для обрання на посаду судді безстроково.

Згідно зі статтею 64 Закону України «Про Конституційний Суд України» висловлюю окрему думку стосовно Рішення.

1. Відповідно до положень частини першої статті 106 Основного Закону України лише Конституція України визначає повноваження Президента України. Таку позицію Конституційний Суд України неодноразово зазначав у своїх рішеннях, зауважуючи, що:

— «повноваження Президента України вичерпно визначені Конституцією України, а це унеможлиблює прийняття законів, які встановлювали б інші його повноваження (права та обов'язки)» (абзац тринадцятий пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003);

— «повноваження Верховної Ради України, як і повноваження Президента України, визначаються Конституцією України» (абзац другий підпункту 4.2 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004).

Аналогічної концепції дотримувався Конституційний Суд України в Рішенні від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007, де визнав неконституційним положення Закону України «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 року № 3018-III (далі — Закон № 3018), відповідно до якого голова суду, заступник голови суду

призначаються на посаду Президентом України (пункти 5, 6 мотивувальної частини, пункт 1 резолютивної частини).

У Конституції України містяться приписи, що стосуються повноважень Президента України (статті 106, 107, 128, 131 тощо). За своєю юридико-граматичною конструкцією зміст норми щодо утворення судів (пункт 23 частини першої статті 106 Конституції України) викладено в імперативній формі, що не дає підстав для її довільної інтерпретації. У тексті вказаної норми словосполучення «у визначеному законом порядку» лише означає, що законодавець має унормувати послідовність дій і перелік суб'єктів, які в них задіяні, саме щодо утворення судів, а не їх ліквідації.

У Рішенні фактично значно ширше трактується зазначене положення, за яким припис про утворення судів охоплює не тільки організаційну появу судової установи, а й її ліквідацію. Тобто Конституційний Суд України погодився з підходом законодавця щодо наділення Президента України додатковими повноваженнями, що є сумнівним виходячи з припису пункту 23 частини першої статті 106 Конституції України.

2. Вища рада юстиції як державний орган може діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законами України.

У статті 131 Основного Закону України визначені предмети відання Вищої ради юстиції. Конституційний Суд України у рішеннях від 16 жовтня 2001 року № 14-рп/2001, від 21 травня 2002 року № 9-рп/2002 зазначав, що правовий статус Вищої ради юстиції і обсяг її конституційно-предметних повноважень визначено Основним Законом України.

Про таке повноваження Вищої ради юстиції, як розгляд скарг на акти чи дії інших органів, вказано у пункті 3 частини першої статті 131 Конституції України. Це повноваження стосується лише розгляду скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів.

Саме такого підходу щодо розуміння і виконання положень статті 131 Основного Закону України дотримувався законодавець, приймаючи у 2002 році Закон № 3018, оскільки диференційовано зазначав, що рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з питань кваліфікаційної атестації може бути оскаржено до суду (частина шоста статті 95), а рішення будь-якої із кваліфікаційних комісій суддів про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності може бути оскаржено до Вищої ради юстиції (стаття 101).

Посилання в Рішенні на те, що встановлення вказаними змінами повноважень Вищої ради юстиції розглядати скарги на результати діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо оцінювання кваліфікації суддів і кандидатів на посаду суддів, яке нібито впливає із пункту 1 частини першої статті 131 Конституції України, не підкріплене змістом цієї норми. По-перше, Вища рада юстиції за змістом наведеної конституційної норми взагалі не має відношення до суддів, яких рекомендовано обирати безстроково. На цьому спеціально акцентував увагу Конституційний Суд України в Рішенні від 16 жовтня

2001 року № 14-рп/2001 (пункти 4, 5, 6 мотивувальної частини). По-друге, Вища рада юстиції за результатами розгляду рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України лише вирішує питання про внесення подання про призначення кандидата на посаду судді вперше, а не перевіряє скарги на її дії у сфері кваліфікаційного атестування.

Зміна Законом № 2453 раніше встановленого порядку розгляду скарг у сфері перевірки кваліфікації суддів і кандидатів на посаду суддів є спотворенням приписів статті 131 Конституції України і Конституційний Суд України мав би на це реагувати у відповідний спосіб, зокрема ґрунтуючись на правових позиціях своїх рішень.

Суддя Конституційного Суду України

В. Шишкін